

Έγκατάσταση και Χρήση Πολυτονικού Πληκτρολογίου σέ Περιβάλλον Ubuntu Linux.

Μακρῆς Δημήτριος,
Φυσικός.

mailto: jd70473@yahoo.gr

1. Εισαγωγή.

Τὸ πολυτονικὸ σύστημα καταργήθηκε τὸ 1982. Δὲν θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὶς συνθήκες κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες συνέβη αὐτό. Θὰ ἀναφέρουμε μόνον ὅτι στὶς 15 Ὀκτ 2005, ἡ τότε Ὑπουργὸς Παιδείας κα. Μαρριέττα Γιαννάκου-Κουτσίκου, ἀπαντώντας σὲ σχετικὴ ἐρώτηση τοῦ Βουλευτῆ κ. Βύρωνα Πολύδωρα, ἀνέφερε ὅτι

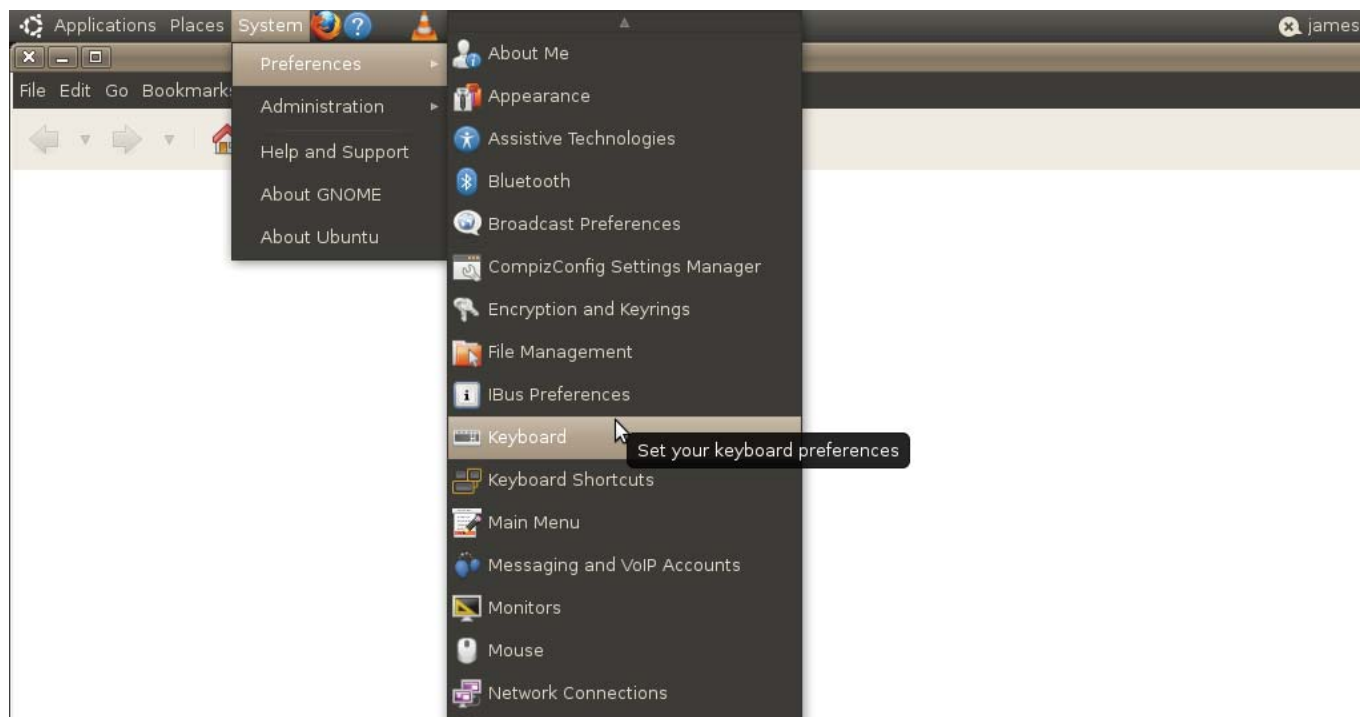
Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὸν γραπτὸ λόγο τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν στὴν δημόσια καὶ ἰδιωτικὴ τους ζωὴ, εἶναι προφανὲς ὅτι ὁ καθένας εἶναι ἐλεύθερος νὰ χρησιμοποιεῖ τὸ τονικὸ καὶ γραμματικὸ σύστημα πὸν ἐπιλέγει σύμφωνα μὲ τὰ προσωπικὰ του κριτήρια.

Σήμερα ἡ πλειοψηφία τῶν ἐπισήμων γραπτῶν κειμένων συντάσσεται σὲ Η/Υ καὶ κατὰ συνέπεια, καθίσταται ἀπαραίτητη ἡ δυνατότητα χρήσεως πολυτονικοῦ κατὰ τὴν σύνταξη κειμένου, εἴτε αὐτὸ χρησιμοποιεῖ τὴν δημοτικὴ (ὅπως ὁ παρῶν ὀδηγὸς) εἴτε τὴν καθαρεύουσα.

Σὲ περιβάλλον Windows, λεπτομερεῖς ὀδηγίες γιὰ τὴν ἐγκατάσταση καὶ χρῆση πολυτονικοῦ πληκτρολογίου μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ στὸν ἴστοχώρου www.nektarios.gr καὶ www.polytoniko.org. Πολυτονικὸ πληκτρολόγιο μπορεῖ ὅμως νὰ χρησιμοποιηθεῖ καὶ σὲ περιβάλλον Linux. Στὸν παρόντα ὀδηγὸ θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν περίπτωση τοῦ Linux, καὶ συγκεκριμμένα μὲ τὴν διανομὴ Ubuntu 10.04 LTS.

2. Ἐγκατάσταση Πολυτονικοῦ Πληκτρολογίου.

Ἀπὸ τὸ κεντρικὸ μενοῦ ἐπιλέγουμε **System** → **Preferences** → **Keyboard**, ὅπως φαίνεται καὶ στὴν Εἰκόνα 1.

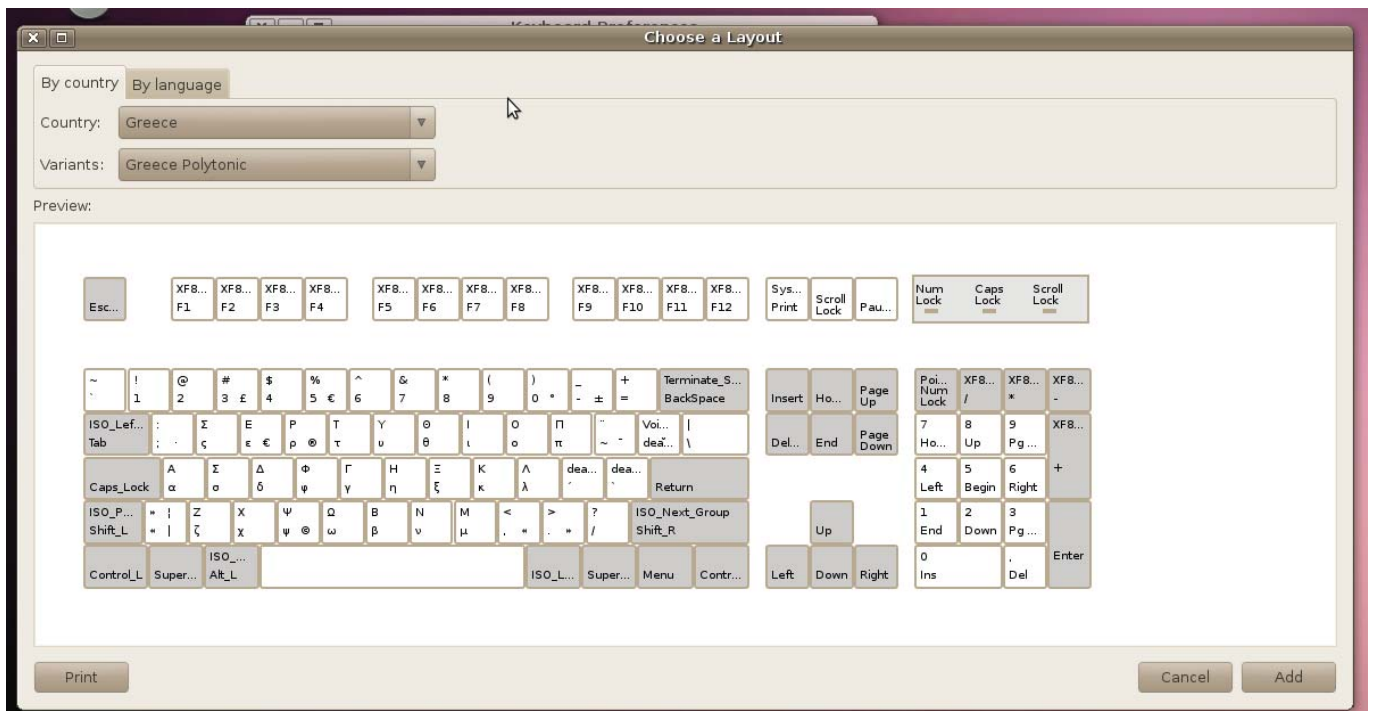
Εἰκόνα 1: Τὸ ξεκίνημα.

Στό παράθυρο πού θα εμφανιστεί επιλέγουμε την καρτέλλα **Layouts** (βλ. Εικόνα 2). Έδω όπως βλέπετε το πολυτονικό πληκτρολόγιο είναι ήδη εγκατεστημένο.

Εικόνα 2: Τό παράθυρο ρυθμίσεων διατάξεως πληκτρολογίου.

Έν συνέχεια, επιλέγουμε τό πλήκτρο **Add...** και εμφανίζεται τό παράθυρο τής Εικόνας 3α.

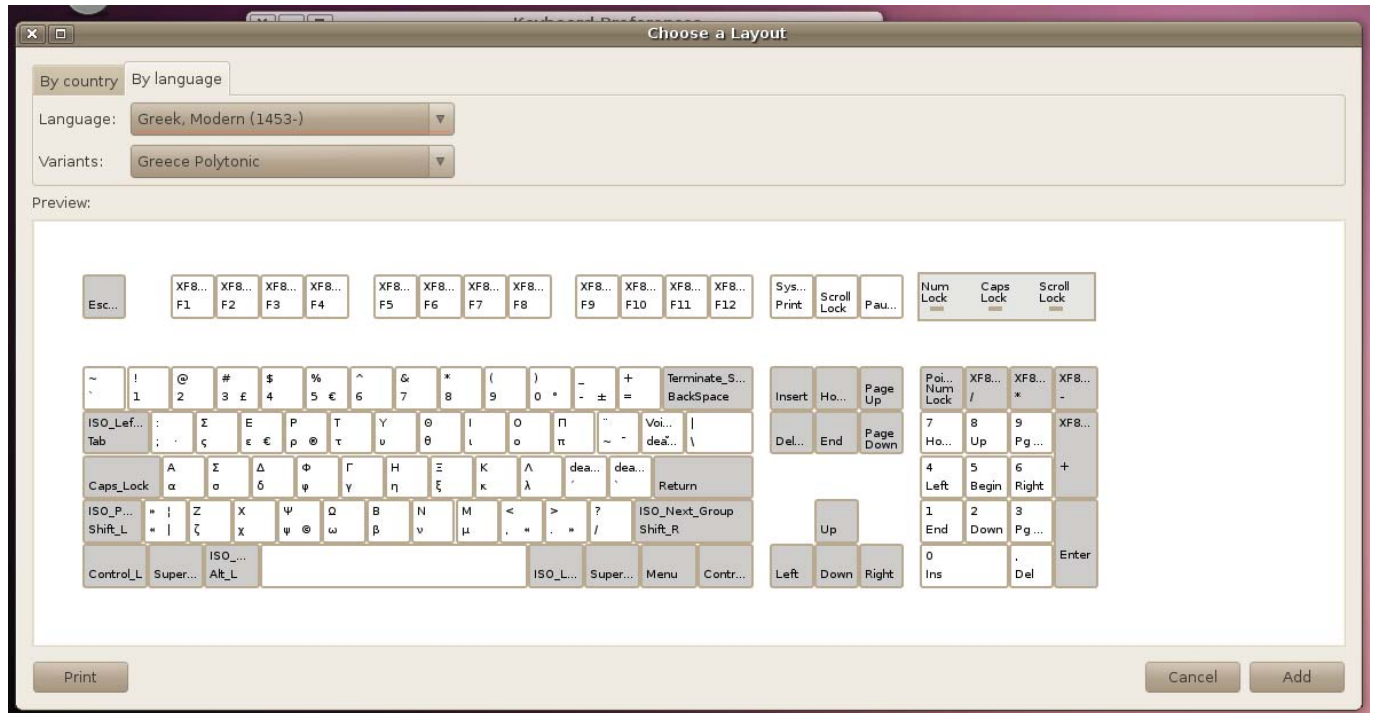

Εικόνα 3α: Έπιλογή διατάξεως πληκτρολογίου με προσδιορισμό χώρας.

Γιά νά συνεχίσουμε με τήν εγκατάσταση μπορούμε νά επιλέξουμε τήν νέα διάταξη είτε προσδιο-

ρίζοντας την χώρα (by country) είτε την ίδια την γλώσσα (by language). Αν επιλέξουμε να προσδιορίσουμε την χώρα, στο πεδίο **Country** επιλέγουμε Greece και στο πεδίο **Variants** επιλέγουμε Greece Polytonic, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 3α.

Αν επιλέξουμε να προσδιορίσουμε την νέα διάταξη πληκτρολογίου καθορίζοντας την γλώσσα, τότε αφού επιλέξουμε πρώτα την καρτέλλα **By Language**, στο πεδίο **Language** επιλέγουμε Greek, Modern (1453-) και στο πεδίο **Variants** επιλέγουμε πάλι Greece Polytonic, όπως φαίνεται στην Εικόνα 3β.

Εικόνα 3β: Έπιλογή διατάξεως πληκτρολογίου με προσδιορισμό γλώσσας.

Τέλος πατάμε **Add** και η νέα, πολυτονική διάταξη θα εγκατασταθεί. Παρατηρήστε ότι κατά την επιλογή της διατάξεως, φαίνεται και η σημασία κάθε πλήκτρου.

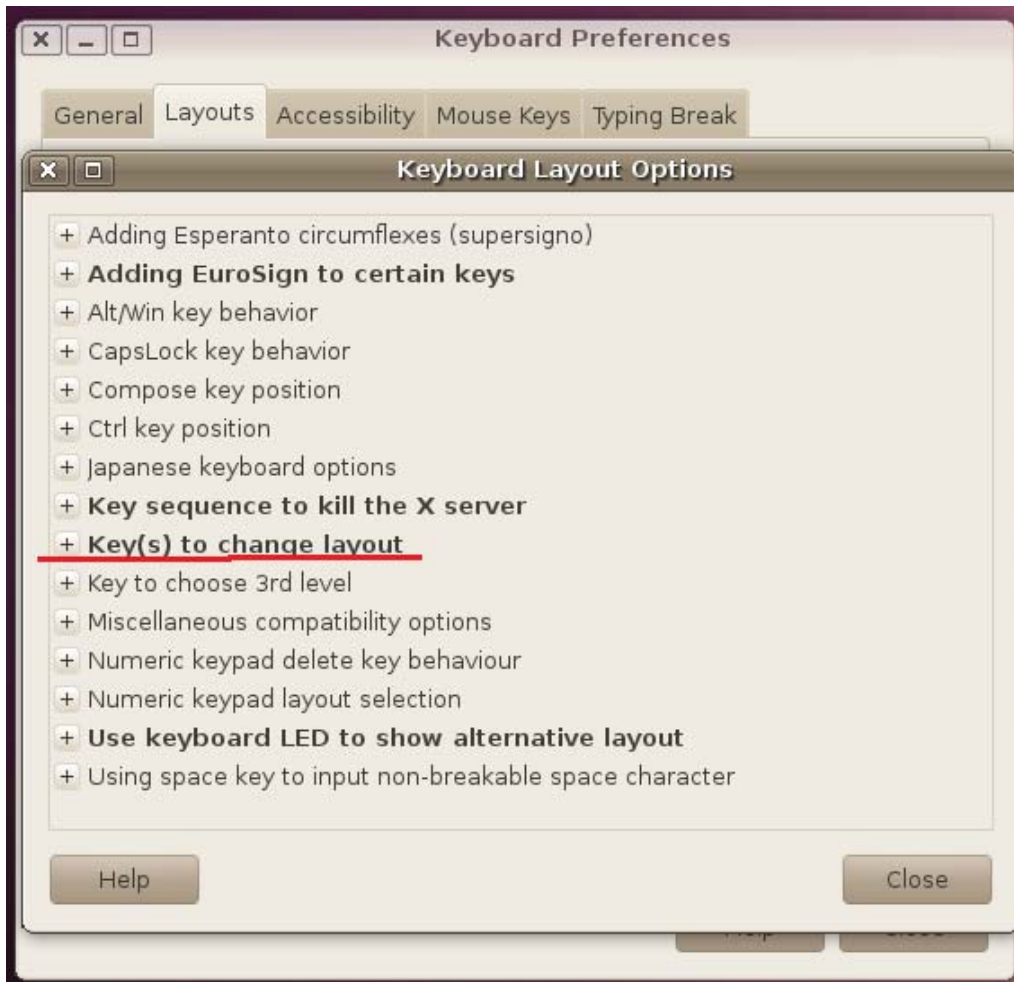
Στο αρχικό παράθυρο (Εικόνα 2) επιλέγουμε **Options...** Στο καινούργιο παράθυρο που θα εμφανιστεί (Εικόνα 4) πατάμε το “+” δίπλα στην επιλογή **Key(s) to change layout** (είναι σημειωμένη στην Εικόνα 4), για να προσδιορίσουμε τον συνδυασμό πλήκτρων που θα αλλάζει την διάταξη πληκτρολογίου.

Έδω εμφανίζεται και η πρώτη διαφορά σε σχέση με τα Windows. Υπάρχει μια πληθώρα διαθέσιμων επιλογών, σε αντίθεση με τις πραγματικά ελάχιστες που διαθέτουν τα Windows. Στο σημείο αυτό, έκαστος χρήστης είναι ελεύθερος να επιλέξει όποιον συνδυασμό πλήκτρων επιθυμεί, ωστόσο προτείνεται η επιλογή του συνδυασμού Alt + Shift, για λόγους ομοιομορφίας με τα Windows.

Στη συνέχεια, πατάμε **Close** και ξανά **Close**, και όταν το σύστημα τελειώσει με τις απαραίτητες ενέργειες, το πολυτονικό πληκτρολόγιο θα είναι διαθέσιμο.

3. Χρήση πολυτονικού πληκτρολογίου.

Το Linux έχει ορισμοί χρησιμοποιεί κωδικοποίηση UTF-8 (8-bit Unicode Transformation Format) και κατά συνέπεια όλο το κείμενο που εμφανίζει το λειτουργικό ή που εισάγει ο χρήστης (ακόμα και σε παράθυρο terminal) υποστηρίζει πλήρως πολυτονικό σύστημα. Πρόκειται για το έντελως αντίθετο άκρο από τα Windows, τα οποία, ακόμα και όταν έχει γίνει εγκατάσταση ελληνικής κωδικοσελίδας, δεν μπορούν να δείξουν σωστά ελληνικά πάντα (όλα τα BSODs δείχνουν “κινέζικα” σε ελληνικά Windows).

Εικόνα 4: Ρυθμίσεις διατάξεων πληκτρολογίου.

Παρ' όλα αυτά, αν θέλουμε να γράψουμε στο πολυτονικό στο OpenOffice πρέπει να εγκαταστήσουμε μία γραμματοσειρά που να υποστηρίζει πολυτονικούς χαρακτήρες. Δυστυχώς, η Times New Roman δεν υποστηρίζει πολυτονικό (αν δοκιμάσετε να παράγετε ένα φωνήεν με πνεύμα σε Times New Roman, θα σ'ας βγάλει χαρακτήρα από άλλη γραμματοσειρά, συνήθως Arial ή Tahoma, που υποστηρίζουν πολυτονικό), αλλά μπορούμε να καταφύγουμε σε έπιλογές ελεύθερου λογισμικού. Η γραμματοσειρά FreeFont, που διατίθεται σε μορφές Serif, Sans και Mono, υποστηρίζει το πλήρες σύνολο χαρακτήρων UTF-8, σε όλες τις γλώσσες του κόσμου, ανάμεσά τους και ελληνικό πολυτονικό. Ο παρών οδηγός είναι γραμμένος σε FreeSerif.

Η οικογένεια FreeFont έχει δημιουργηθεί από το Project GNU, και είναι εξαιρετικά υψηλής ποιότητας. Στο Ubuntu, διατίθεται έτοιμη στο repository, και μπορεί κανείς να την κατεβάσει ανοίγοντας απλά το Synaptic Package Manager και γράφοντας στο πεδίο **Quicksearch** τη λέξη **“freefont.”**

Για να παράξουμε έναν χαρακτήρα στο πολυτονικό, ακολουθούμε την έξης διαδικασία:

1. Πιέζουμε το πλήκτρο που αντιστοιχεί στον τόνο που θέλουμε να έχει ο χαρακτήρας.
2. Πιέζουμε το πλήκτρο ή συνδυασμό πλήκτρων που αντιστοιχεί στο πνεύμα που θέλουμε να έχει ο χαρακτήρας (ή την υπογεγραμμένη).
3. Τέλος, πιέζουμε το πλήκτρο που αντιστοιχεί στο γράμμα που θέλουμε να εμφανίσουμε.

Έδώ πρέπει να τονιστεί μία σημαντική διαφορά σε σχέση με τα Windows, που καθιστά τη δακτυλογράφηση πολυτονικών κειμένων στο Linux άπιστευτα εύκολη: Στα Windows πρέπει κανείς να χρησιμοποιήσει διαφορετικό πλήκτρο στο πληκτρολόγιο (ή συνδυασμό πλήκτρου με Alt ή Shift) για

κάθε δυνατό συνδυασμό τόνου και πνεύματος, ἐνῶ στὸ Linux χρειάζεται μόνον ἓνα πλήκτρο γιὰ κάθε τόνο ἢ πνεῦμα, ἀλλὰ μποροῦν αὐτὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν διαδοχικὰ. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν ὑπογεγραμμένη. Αὐτὸ βολεύει πάρα πολὺ γιατί πρέπει κανεὶς νὰ θυμᾶται πολὺ λιγότερα πλήκτρα, καὶ κατὰ συνέπεια νὰ δακτυλογραφεῖ πολὺ πιὸ γρήγορα.

Στὸν Πίνακα 1 παρατίθενται τὰ πλήκτρα τονισμοῦ τῆς διατάξεως τοῦ πολυτονικοῦ πληκτρολογίου σὲ Linux.

Πίνακας 1: Πλήκτρα Τονισμοῦ.

Ζητούμενο σημεῖο τονισμοῦ	Συνδυασμὸς Πλήκτρων (σύμβολα πὸν ὑπάρχουν πάνω στὰ πλήκτρα)	Περιγραφή
Ὁξεία	< ; >	Ἑλληνικὸ ἐρωτηματικὸ (κοντὰ στὸ πλήκτρο Enter).
Βαρεία	< ' >	Μονὸ εἰσαγωγικὸ (δίπλα στὸ πλήκτρο Enter).
Περισπωμένη Ψιλὴ	< [> < Shift > + < ; >	Ἀριστερὸ ἄγκιστρο. Τὸ πλήκτρο Shift μαζί με τὸ πλήκτρο τῆς ὀξείας.
Δασεία	< Shift > + < ' >	Τὸ πλήκτρο Shift μαζί με τὸ πλήκτρο τῆς βαρείας.
Ὑπογεγραμμένη Διαλυτικά	<] > < Shift > + < [>	Δεξιὸ ἄγκιστρο. Τὸ πλήκτρο Shift μαζί με τὸ πλήκτρο τῆς περισπωμένης.

4. Παραδείγματα

1. Γιὰ νὰ παράξουμε τὸν χαρακτήρα " ἄ " (βαρύτονο ἄλφα) πιέζουμε διαδοχικὰ
< ' >, < **a** > (χωρὶς τὰ < καί >, πὸν εἰσάγονται γιὰ νὰ καταδείξουν τὰ πλήκτρα).
2. Γιὰ νὰ παράξουμε τὸν χαρακτήρα " ὦ " (ὑπογεγραμμένο ὦμεγα) πιέζουμε
<] >, < **w** >.
3. Γιὰ νὰ παράξουμε τὸν χαρακτήρα " ἄ " (ὀξύτονο ἄλφα με ψιλὴ) πιέζουμε
< **Shift** > *ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ* με < ; >, < ; >, < **a** >.
4. Γιὰ νὰ παράξουμε τὸν χαρακτήρα " ῶ " (περισπώμενο ὑπογεγραμμένο ὦμεγα) πιέζουμε
< [>, <] >, < **w** >.
5. Γιὰ νὰ παράξουμε τὸν χαρακτήρα " ἰ " (ὀξύτονο γιώτα με διαλυτικά) πιέζουμε
< **Shift** > *ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ* με < [>, < ; >, < **i** >.

Ἀφήνεται ὡς ἄσκηση γιὰ τὸν ἀναγνώστη ἢ εὔρεση τοῦ τρόπου παραγωγῆς τῶν ὑπολοίπων συνδυασμῶν.